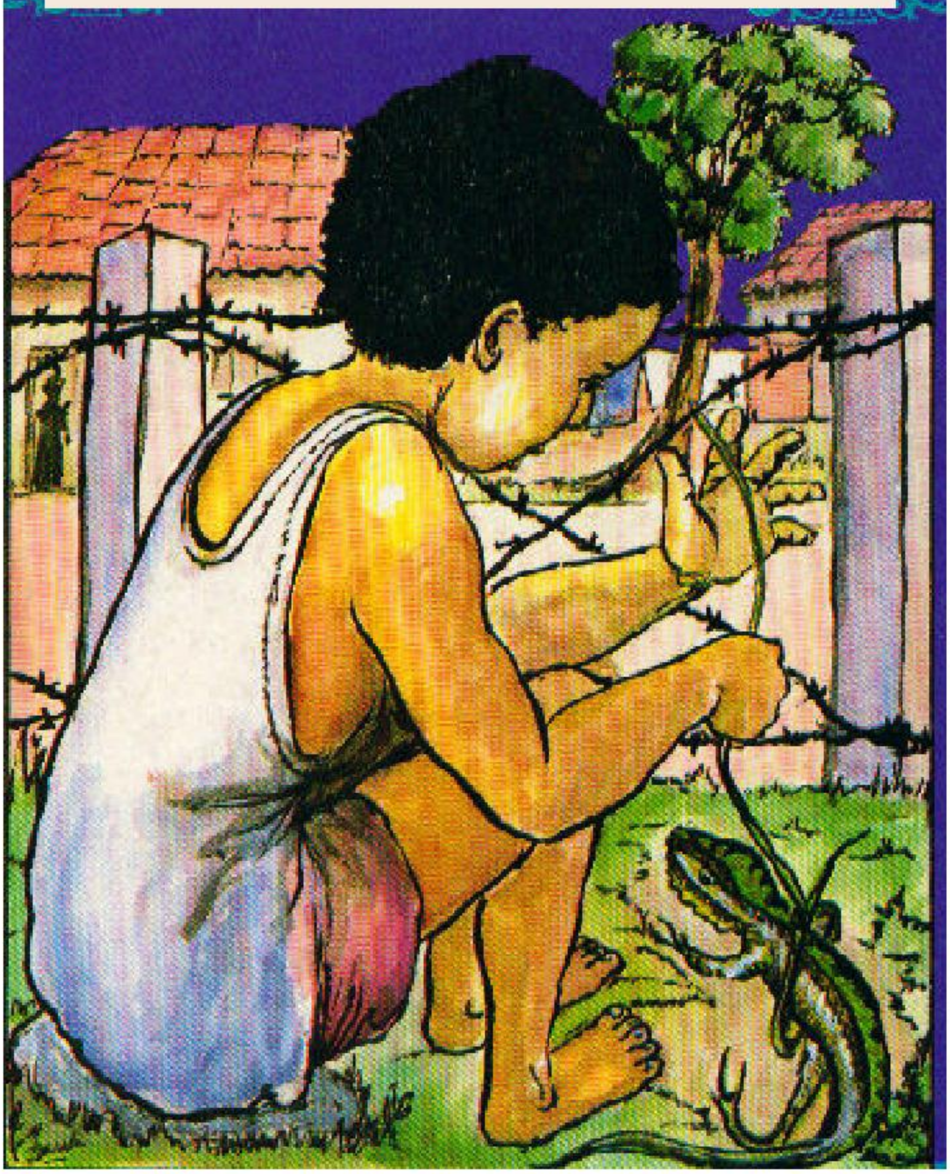
अभिशाप

पुधुवै रा रजनी

चित्र: सारदा नटराजन

पुधुवै रा रजनी

पुधुवाई हे एक तरुण, उदयोन्मुख तमिळ लेखक आहेत. ते अर्थशास्त्राचे पदवीधर असून बेलूरमधील एका आलिशान हॉटेलमध्ये काम करतात. त्यांचे 'थीवुगलिन संधिपू' हे पुस्तक १९९४ मध्ये प्रकाशित झाले. त्यांच्या कथा गरिबीवर आधारित आहेत, जी आपल्या समाजाचा एक अविभाज्य भाग बनली आहे. ते आपल्या लेखनात वारंवार विनोदाचा वापर करतात, जो आपल्या दैनंदिन जीवनात क्वचितच आढळणारा विषय आहे. या कथेची प्रेरणा या समजातून मिळाली आहे, असे मानले जाते जर आपण एखाद्या माणसाला दुःख दिले, तर तो व्यथित होतो आणि आपल्याला शाप देतो, ज्याला 'हाय!' असेही म्हणतात. पण शाप देण्याचा अधिकार फक्त दुःखी माणसालाच आहे का, की देवाने फुलपाखरे आणि सरड्यांसारख्या निष्पाप प्राण्यांनाही तितकेच संवेदनशील बनवले आहे? कथा वाचा आणि स्वतःच ठरवा.

कथा द्वारे प्रथम प्रकाशित

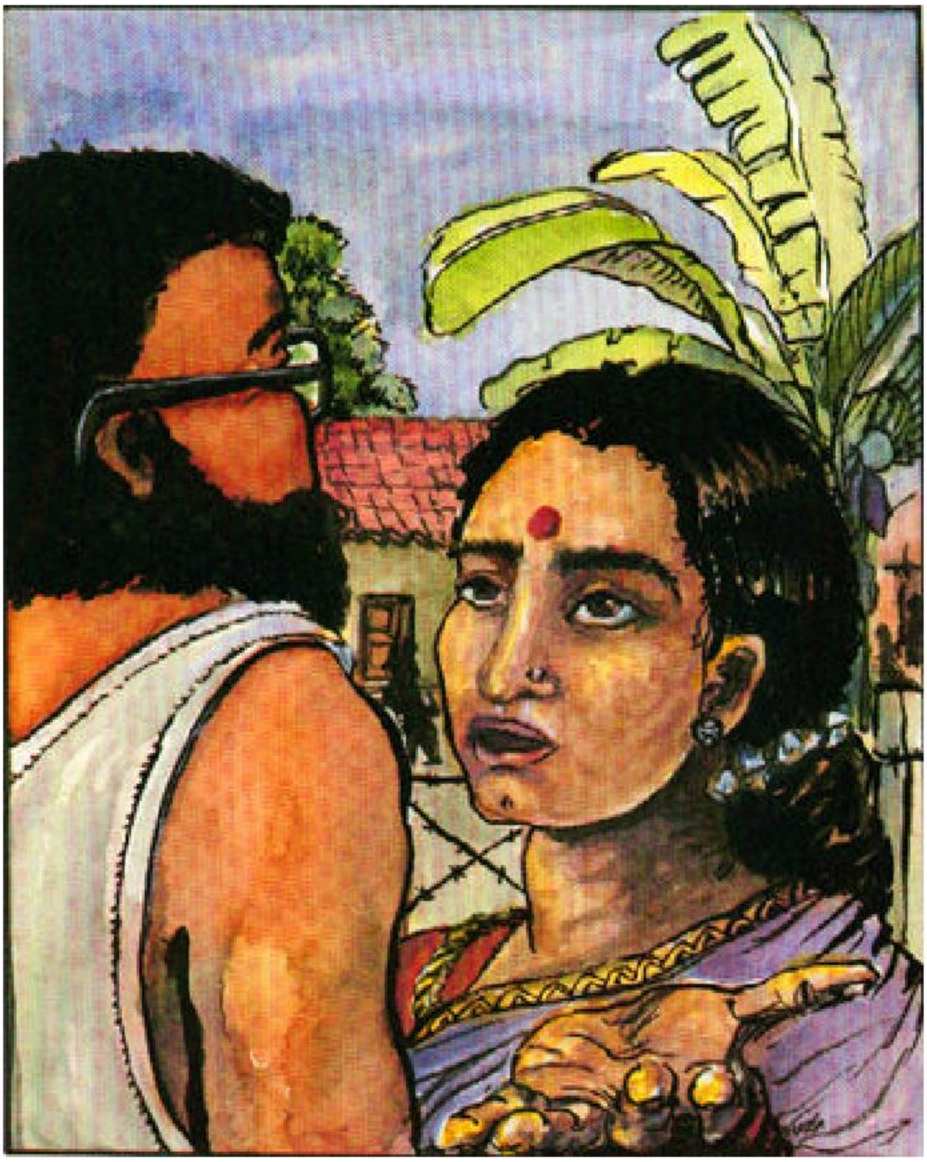
तो छोटा सैतान नारळाच्या दोरीला एक सरडा बांधून चालत होता. त्याचा चेहरा एखाद्या विजयी योद्ध्यासारखा दिसत होता, जो आपल्या कैद्याला बांधून आणत आहे. एक प्रकाशझोत होता. मी त्या सरड्याकडे पाहिलं, जो मगरीच्या गळ्यातील जुन्या घंटेसारखा दोरीला लटकत होता. त्याचे डोळे पांढऱ्या आवरणाने झाकलेले होते. त्याचा रंग हिरवा, पिवळा आणि तपकिरी होता. त्याच्या पट्टेदार शरीरात अचानक एक कंप सुटला, आणि मग तो शांत झाला.

"अप्पा... बघा...!" माझा मुलगा उत्साहाने उड्या मारत ओरडला.

“अप्पा तुम्ही बघा असं बोलायला हवं," नेहमीप्रमाणे वत्सला त्याला आदराने बोलायला शिकवत होती. तुम्ही त्याला ओरडत का नाही? “पण मी त्याला का ओरडू? त्याच्या वयात मीसुद्धा अशाच खोड्या करत फिरायचो.

"हे कुठून आणलंस, बाळा?" मी त्याच्या पाठीवरून हात फिरवत विचारले.

"मी मंदिरातून येत होतो..." त्याने सगळी गोष्ट एका दमात सांगितली. त्याने दोरी हलवणे थांबवले आणि सरडा स्वातंत्र्यासाठी उड्या मारू लागला.

शेजारची म्हातारी म्हणाली, "पुन्हा पकडलंस? आता तळून घे, मीठ-मिरची लावून खा." आणि प्रत्युत्तर म्हणून नानहेने लगेच तिच्याकडे पाहून तोंड वाकडे केले.

"हम्म, मग काय?" मी त्याला पुन्हा चिथावले.

"हो, हेच सर्वात महत्त्वाचं काम करायचं राहिलं आहे!" वत्सला म्हणाली. "पोंगल अगदी जवळ आला आहे. आठवतंय, मी तुला माझ्या भाच्यासाठी अर्धा तोळा वजनाचं काहीतरी बनवायला सांगितलं होतं..."

तिच्या बोलण्याने, नानहे आणि माझ्या संभाषणातील उत्साह जणू काही शांत झाला होता. मी जर सरडा असतो तर, या दोरीला शांतपणे लटकत राहिलो असतो. मी वत्सलाकडे पाहिले. "आता पैसे कुठून आणणार? मला आधीच गणेशचे ४०० रुपये आणि व्हिक्टरचे १३०० रुपये द्यायचे आहेत..."

"चला, आपल्याला काहीतरी करायलाच हवं. आपण नाती बिघडवू शकत नाही. जर लोकांनी कुजबुज करायला सुरुवात केली, तर आपली प्रतिष्ठा खराब होईल." तिच्या आवाजात राग आणि भीती दोन्ही स्पष्टपणे दिसत होते.

“अप्पा, या सरड्याचं काय करू?”

पकडलेल्या सरड्याचं काय करता येईल?

“त्याला सोडून दे,” मी उत्तर दिले.

त्याने सरड्याला हळुवारपणे जमिनीवर उतरवले, त्याचे शरीर हलले आणि त्याने हळूच डोळे उघडले. जमीन दिसताच तो पुढे झेपावला, पण दोरीने त्याला अचानक थांबवले. शेपटी फडफडवत तो इकडे तिकडे धावू लागला. जेव्हा नानहेने त्याची दोरी सोडवण्याचा प्रयत्न केला, तेव्हा सरड्याने आपले डोके वर उचलले. नानहेने पटकन आपला हात मागे घेतला.

मी उठून दोरी सोडवली. आपण मुक्त झालो आहोत यावर त्या सरड्याचा विश्वासच बसत नव्हता. तो क्षणभर स्तब्ध उभी राहिला, मग पटकन पिल्लैयार मंदिराच्या काळ्या चौथऱ्यावर चढून मागच्या झुडपांमध्ये दिसेनाशी झाला.

तो लहानगा आनंदाने उड्या मारत टाळ्या वाजवत होता. बालपण किती अद्भुत, चिंतामुक्त आणि समस्यामुक्त असतं. पण फक्त थोड्या काळासाठीच.

त्या दिवसांत ना पक्के रस्ते होते, ना पक्के नाले. लाल मातीच्या रस्त्यांच्या दुतर्फा नागमोडी वळणाचे कच्चे नाले होते. त्या नाल्यांजवळ थोपू थथांची जीवनाने ओसंडून वाहणारी मोठी बाग होती.

केळीची झाडे स्वादिष्ट फळांनी लगडली होती. सुपारीच्या वेलींनी त्यांना वेढले होते. उंच एरंडीची झाडे वाऱ्याच्या झुळकेने डोलत होती. हिरव्यागार फांद्यांवर सुकी फळे डौलदारपणे दिसत होती. थोपू थथाने कटनामनीची झुडपे आणि काटेरी वनस्पतीसुद्धा वाढवल्या होत्या.

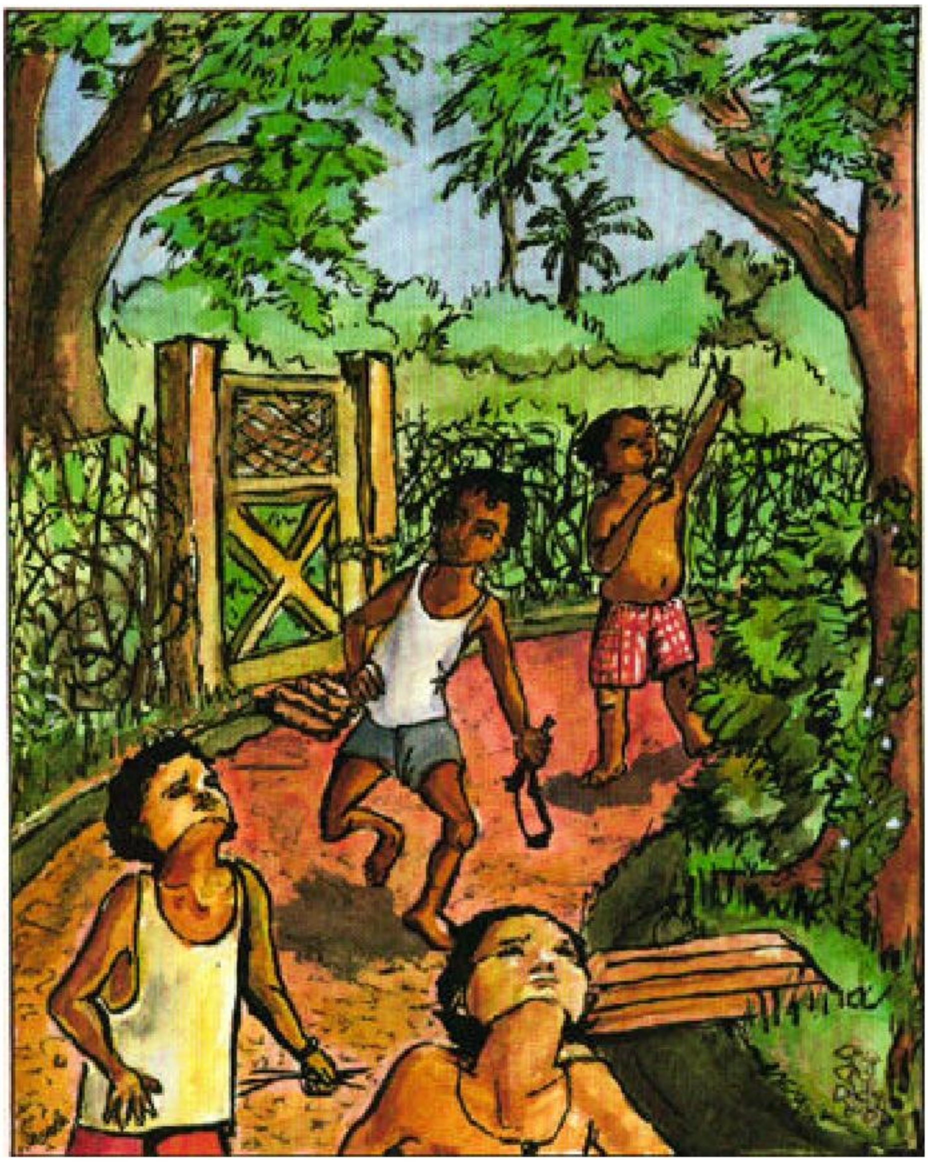
आमची शिकार सकाळी सुरू व्हायची. थंबू, लंगडा सेल्वम, झाकीर आणि मी. थंबू आणि मी नारळाची दोरी घेऊन जायचो. झाकीर आणि सेल्वम गोफण घेऊन जायचे. सरड्यांची शिकार करण्यात सेल्वमची बरोबरी कोणीच करू शकत नव्हते. तो लडखडत त्यांच्यामागे धावायचा.

त्याच्या आजोबांचे पाय त्याच्यासारखेच होते, एक लांब आणि एक छोटा. ते धावताना त्याचा छोटा पाय जमिनीवर ओढला जायचा. सेल्वमने सरडा पकडण्याचा केलेला प्रयत्न त्यांना अजिबात आवडत नसे. म्हणून, ते स्वतः लंगडत त्याच्यामागे धावायचे आणि तो सरडा मात्र पुढे लंगडत जायचा. जेव्हा कधी सेल्वम पकडला जायचा, तेव्हा त्याला बेदम मारहाण केली जायची.

सरडे झुडपांमध्ये जवळजवळ नजरेआड पहुडले होते. त्यांच्या असंख्य जाती होत्या. त्यातील एक सडपातळ, किंचित लालसर शरीराचा होता, जो सतत एका झाडावरून दुसऱ्या झाडावर उड्या मारत होता. थंबूच्या सूचनेनुसार आम्ही त्याचे नाव 'वरुत' ठेवले.

एक अगदी काळाकुट्ट होता, आणि त्याच्या डोळ्यांजवळ काही पांढरे ठिपके होते. त्याला 'ठिपकेवाला' म्हटले जायचे, आणि जर सेल्वमने त्याला कुठेही पाहिले, तर तो संकटात पडेल!

म्हातारे सरडे सर्वात वैशिष्ट्यपूर्ण होते. त्यांचे शरीर फुगलेले, कारल्यासारखे आणि डोके मोठे असल्यामुळे ते भीतीदायक वाटायचे. त्यांना पकडणे खूप सोपे होते.

मग एक राम सरडा होता – गुबगुबीत आणि धष्टपुष्ट, अतिशय चपळ, तो आमचा सर्वात मोठा शत्रू होता.

त्याने एकदा प्रभू रामाचा अपमान केला होता. असे म्हटले जाते की, जेव्हा राम वनवासात होते, तेव्हा त्यांना तहान लागली आणि त्यांनी एका झुडपावर बसलेल्या सरड्याकडे पाणी मागितले. त्यांना पाणी देण्याऐवजी, त्या धूर्त प्राण्याने त्यांच्यावर मूत्रविसर्जन केले. या अपमानाने संतप्त होऊन प्रभू रामाने त्याला शाप दिला,
"जेव्हा जेव्हा तू मला पाहशील, तेव्हा तुला मार बसेल."

पण एका खारीने नारळाचे पाणी आणून त्याची तहान भागवली.

रामाने प्रेमाने खारीच्या पाठीवरून हात फिरवला, जिथे आजही तीन काळे पट्टे दिसतात.

सरड्यांव्यतिरिक्त, आम्ही हिरव्या, लाल आणि पिवळ्या रंगाच्या मधमाश्याही पकडून त्यांना आगपेट्यांमध्ये बंद करत असू. त्या कटनामणीच्या झुडपांवर बसलेल्या आढळत. तसेच, हेलिकॉप्टरच्या आकाराच्या चतुर कीटकांनाही आम्ही पकडल्याशिवाय सोडले नाही. त्यांचे पंख, जे वारंवार उघडत आणि बंद होत होते, ते पाहून आम्ही मंत्रमुग्ध होत असू.

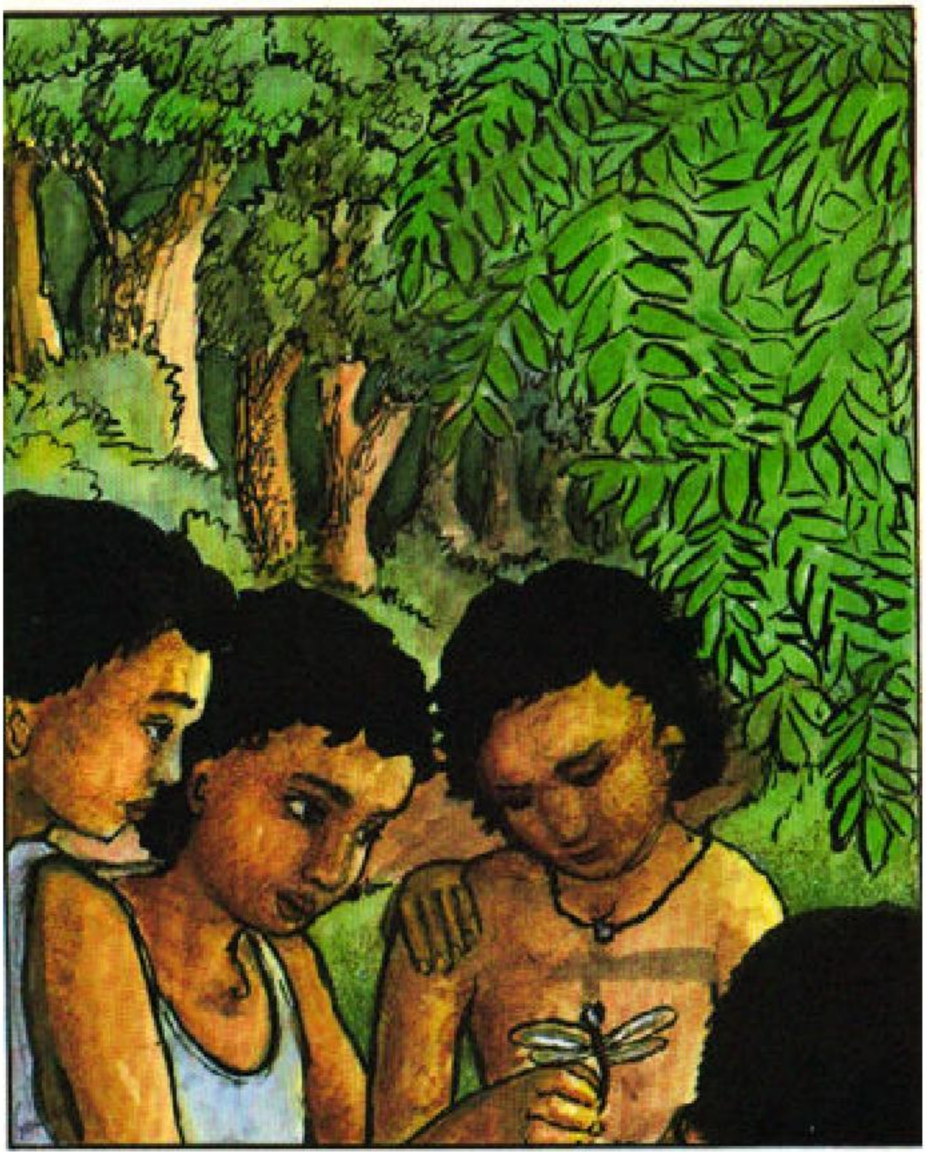
"मग... आता काय करायचं?" वत्सलाने माझी तंद्री भंग केली.

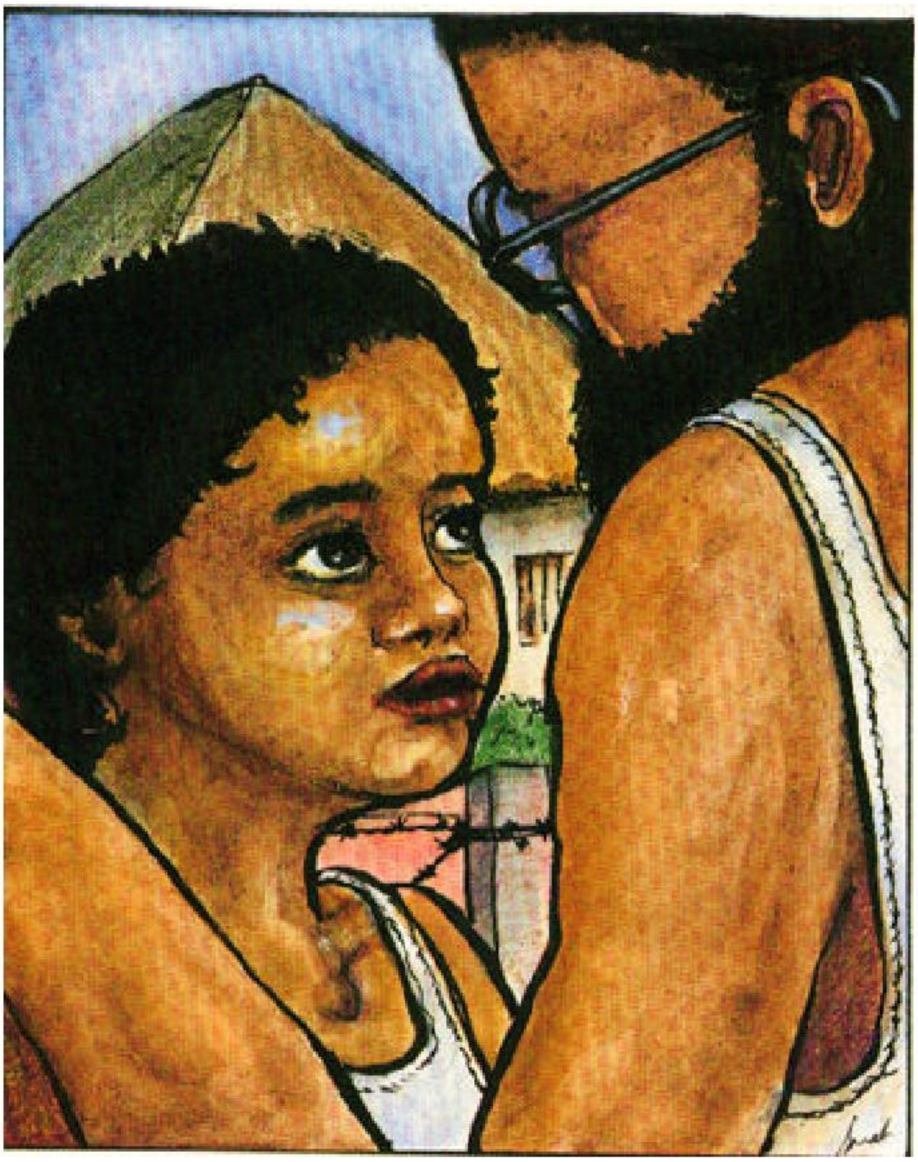
"हम्म..." मी विचार करू लागलो. लग्नानंतर मी फक्त विचारच करत होतो. विचार करण्यात काही गैर नाही. पण जर कोणी काहीच करत नसेल, तर नुसतंच...

मला माझ्या मेहुण्याच्या मुलाला काहीतरी भेटवस्तू द्यावी लागेल. मला द्यायची नव्हती असं नाही. पण मी एकटाच कमावणारा होतो, आईचा सगळा घरखर्च दिल्यानंतरही माझ्याकडे दोनशे रुपये शिल्लक राहायचे.

आता, माझी बायको, कुटुंब आणि नातेवाईक मिळून माझ्यावर दर महिन्याला ३०० रुपयांपर्यंतचे कर्ज वाढवत होते. शिवाय अनेक अदृश्य खर्चही होते. पण जर मी भेटवस्तू दिली नाही, तर ते आयुष्यभर वत्सलाचा सूड घेत राहतील, अशी तिला भीती वाटत होती.

“अप्पा, माझ्यासाठी एक पाण्याचं घड्याळ आणू शकाल का?” नानहेने पुन्हा माझ्या विचारांमध्ये व्यत्यय आणला.

“काय?”

“पाण्याचे घड्याळ...!”

नान्हेने घरमालकाच्या नातवाकडे ते पाण्याचे घड्याळ पाहिले असेलच. दोन दिवसांपूर्वी, त्याच्याकडे पाहिलेल्या प्लास्टिकच्या एके-४७ बंदुकीवरून तो रात्रभर रडत होता. दहा घरांतून महिन्याला ५०० रुपये भाडे गोळा करणाऱ्या माणसासमोर अशा खेळण्यांना काय किंमत असणार? त्याने आम्हाला घर खाली करायला कितीतरी वेळा सांगितले आहे आणि त्याची बायको तर यात तरबेज आहे.

“आणाल का, अप्पा?” ते लहानगं हट्टाला पेटलं होतं.

“हो, हो, मी आणीन,” असं म्हणताच वत्सलाने त्याला मांडीवर उचलून घेतले आणि आत घेऊन गेली.

जर तिने त्याला घेतले नसते, तर त्याचा हट्टीपणा आणखी वाढला असता आणि माझ्या एकुलत्या एक मुलाची साधी इच्छा पूर्ण करू न शकल्याबद्दल अपराधी भावनेने मी कुढत बसलो असतो.

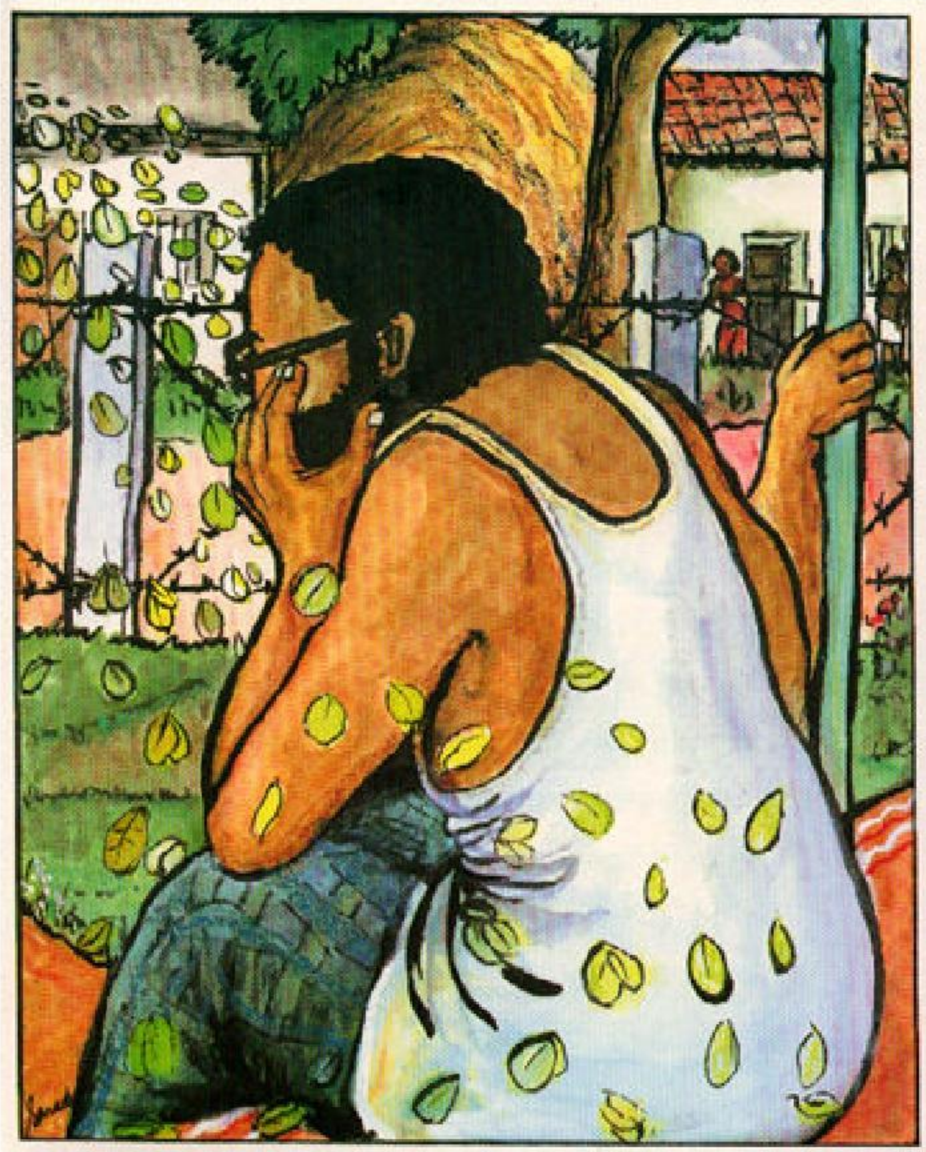
मी माझ्या हनुवटीखाली हात ठेवून विचार करू लागलो.

शेजारच्या घरातून भांडी घासण्याचा आवाज येत होता. मुमताजच्या अंगणातील शेवग्याच्या च झाडावरून एक पिवळे पान तरंगत खाली आले. मंद वारा वाहत होता.

भो! भो! भो! कोणीतरी एका भटक्या कुत्र्यावर दगड फेकला!

आम्ही रोज सरडे पकडायचो. मदुराई आय्याच्या खिडकीखाली वाढलेल्या झुडूपामधून वेगाने पळत जाऊन आम्ही त्यांना शोधायचो.

खिडकीच्या अगदी जवळ लाजाळूचे एक झुडूप होते. आम्ही त्याला वारंवार स्पर्श करायचो आणि लाजेने त्याची पाने आकुंचन पावताना बघायचो. आम्ही केळीची कोवळी पाने तोडून खायचो. आम्ही अतिशय आवडीने विड्याची पानेही चघळायचो. आमचे ओठ जळायचे आणि त्यात भर म्हणजे, आम्हाला घरातील लोकांकडून मारही खावा लागायचा.

ते दिवस किती अद्‌भुत होते. कितीतरी गोड आठवणी अजूनही मनात रेंगाळतात. आम्ही किती सरड्यांना स्वर्गात पाठवलं, हे मला माहीत नाही. आम्ही किती माश्यांना आगपेटीत पकडलं, हेही मला माहीत नाही. ... फुलपाखरे! मला ती सगळी आठवली. ते पाप होतं का? ... आम्ही पाप केलं होतं, हे शक्य होतं का?

शेखरकडून कर्ज मागावे, असे मी ठरवले. त्यातून येणारा सण आणि भेटवस्तूचा खर्च भागेल. ते कर्ज कसे फेडायचे याची मला काहीच कल्पना नव्हती.

दूरवरून, माझा लहान मुलगा जवळ येताना दिसला. त्याने उजव्या हातात एक फुलपाखरू धरले होते आणि डाव्या हातात त्याचे सुंदर, छाटलेले पंख होते.

"अप्पा!" तो मला दाखवायला धावत येत म्हणाला.

पहिल्यांदाच मी माझ्या मुलाला शिक्षा करायची तयारी केली.